

Pokorná Jarmila: Některé otázky obchodního práva Evropských společenství

Recenze

V současné době vychází nadepsaná publikace z pera brněnské autorky JUDr. Jarmily Pokorné, CSc. Publikace je věnována svobodě pohybu zboží, otázkám evropského práva ochranných známek i svobodě poskytování služeb, usazování a pohybu kapitálu. Dále obsahuje pojednání o obchodních společnostech a právu hospodářské soutěže.

Jde o publikaci, kterou odborná veřejnost jistě uvítá. Přitom budou uspokojeni i zájemci o další studium uvedené problematiky. Každá kapitola knihy totiž obsahuje souhrnně uvedenou literaturu. Autorka přitom vychází z originálních dokumentů.

Část práce zaměřená na svobodu pohybu zboží je uvedena přehledem omezení, které člení na tarifní (cla, odvody stejného působení jako cla, daně) a netarifní (množstevní kontingenty; opatření totožných účinků jako jsou technické překážky, případy nespadaající pod výjimky ze zřizovací smlouvy Evropského hospodářského společenství, státní regulace cen, zvláštní podmínky pro platby a úvěry, dotace, zvláštní požadavky na dovezené zboží, výhrada určitého označení pro dovezené zboží, povinné označení dovezeného zboží, administrativní překážky; státní monopoly a státní podpory).

Autorka vychází ze skutečnosti, že před

ES stojí jako jeden ze základních cílů zřídit společný trh, hospodářský prostor, v němž by volně mohly obíhat zboží i služby v rámci jednotných soutěžních podmínek. Základem pro to je celní unie. Odstranění celních hranic je přitom doplněno zákazem omezování volného pohybu zboží státními opatřeními, diskriminace prostřednictvím státem ukládaných odvodů, diskriminace na základě státních monopolů a diskriminace na základě státních podpor.

Na problematiku tarifních a netarifních překážek volného oběhu zboží, monopolů a poškozování svobody oběhu zboží státními podporami jsou orientovány jednotlivé kapitoly; dr. Pokorná přitom prokazuje a vhodně uplatňuje širokou škálu v ES řešených případů a což je zvláště cenné pro praxi a svědčí o náročnosti zpracovávání tématu, (jsou jí známy a jsou v publikaci citovány a rozebírány judikáty Evropského soudního dvora).

Další část práce tvoří Základní otázky evropského práva ochranných známek. Tato práva jsou součástí práv duševního vlastnictví. V publikaci je význam těchto práv (na rozdíl od některé dřívější tuzemské praxe) doceňován. Je v zájmu reálného fungování společného vnitřního trhu ES, aby i tato práva byla natolik harmonizována, že při

zachování své základní funkce nebudou příčinou konfliktů mezi jednotlivými členskými státy, resp. mezi subjekty z těchto států vstupujících na jednotný trh.

Autorka pak upozorňuje na dvě překážky zásadního významu:

- podstatně rozdílné podmínky jednotlivých států pro získání ochranných práv a pro zachování práv na ochranu,
- teritoriální omezení ochranných práv na území státu, který je propůjčil.

Zabývá se vývojem problematiky, první směrnici k harmonizaci právních předpisů členských států a návrhem nařízení o společném evropské známce.

Současně je stále pro nás nezbytné aktivně sledovat vývoj v zemích ES. V roce 1988 byla v těchto zemích schválena Radou ministrů ES Směrnice Rady k harmonizaci zákonodárství členských států v oblasti ochranných známek (směrnice ES o značkách – dále jen směrnice). (Směrnice je rámcový zákon ES, který členské státy zavazuje, aby stanovené cíle byly splněny pomocí prostředků národního zákonodárství.)

Země ES mají vydávat národní právní předpisy v souladu s ustanoveními této směrnice. K získání a zachování značky mají být ve všech zemích ES vytvořeny zásadně stejné podmínky. Zápis značky platný pro celé společenství má ve všech zemích poskytnout zásadně jednotná práva (s jistými národními zvláštnostmi).

Zcela v působnosti členských států ES zůstává úprava řízení o přihlášce ochranné známky, o zbavení práva k ochranné známce a vyslovení neplatnosti známky. Směrnice obsahuje jak ustanovení, která by měly členské státy ES jednotně zpracovat do svých předpisů, tak ustanovení fakultativní. Současně jsou směrnici stanoveny zásady pro

formulaci důvodů odmítnutí zápisu známky. Jsou to jednak obligatorní důvody odmítnutí (nedostatek rozlišovací způsobilosti, klamavá označení, shodnost nebo zaměnitelnost se starší ochrannou známkou), jednak fakultativní důvody, které mohou členské státy ES podle své vůle zařadit do svých vnitrostátních předpisů. Podle směrnice ES o značkách by měly státy jednotně upravit práva majitele ochranné známky, tj. vylučné užívání právo a práva dispoziční (převod, licence) a povinné užívání zapsané známky.

Činnost k harmonizaci známkového práva je dosti intenzivní. Byl vypracován návrh nařízení Rady Evropských společenství o společné ochranné známce. (Nařízení je zákonem ES, které je závazné a platí bez jakéhokoliv dalšího národního aktu a publicity v členských státech ES). Úsilí společenství směřuje k zavedení společného systému právní úpravy, spočívající v tom, aby podnik mohl na základě jediné přihlášky a jediného zápisného řízení získat tzv. společné ochranné známky, které by měly stejnou ochrannou a stejné účinky na celém území ES. Společné ochranné známky ovšem zřejmě nenahradí známky členských států. Lze předpokládat, že známky národní zůstanou a budou mít dosavadní účinky. Majitelům společné ochranné známky by měla být osoba z členského státu ES nebo státu, který je členem Pařížské úmluvy, což je velmi důležité a lze pozitivně hodnotit. Přitom by měl být zřízen Společný známkový úřad, který by vydával věstník společných ochranných známek a úřední časopis.

Za kapitolami o ochranných známkách navazuje část Svoboda poskytování služeb, svoboda usazování a svoboda pohybu kapitálu. I zde autorka pojednává o základních pojmech a posléze používá příkladové metody s uvedením judikatury. Opírá se přitom pečlivě o předpisy ES. Mj. pak v závěru připomíná, že plná liberalizace kapitálu umožní vytvořit integrovaný evropský kapitálový

trh a dovolí uskutečnit procesy a konstituovat struktury, které jsou pro jeho fungování nezbytné – obchodní společnosti, burza, banky. Zvýší se i tlak na sjednocení úvěrové politiky a daňových systémů.

Předposlední skupina kapitol pojednává o právu obchodních společností. Vychází z nejrozsáhlejšího souboru literatury a uvádí jaké cíle jsou harmonizačním úsilím sledovány. Návrh statutu Evropské akciové společnosti přitom naráží na dosud nepřekonané rozpory ve stanoviscích členských států. Jeho přijetí nelze proto v nejbližší době očekávat. Přesto byla již i v této oblasti učiněna řada kroků, které J. Pokorná zkoumá: postup harmonizace pomocí směrnic, harmonizace pomocí mezinárodních smluv, harmonizace (unifikace) pomocí nařízení.

Práce přitom nepomíjí ani oblasti související s právem obchodních společností: úpra-

vu postavení bankovních institucí, burzovní právo a právo investičních společností a fondů.

Závěrem je pak předmětem zájmu autorovy problematika některých otázek ochrany soutěže a práva nekalé soutěže.

Při posledních řádcích o recenzované knížce lze mj. ocenit – kromě výborné znalosti problematiky – jasný a přehledný výklad, tendenci nevyhýbat se problémům a vhodné členění. Dr. J. Pokorná sice zdůrazňuje, že jde výhradně o učební pomůcku určenou pro výuku předmětu Obchodní právo a právo Evropských společenství na Právnické fakultě MU v Brně. Domníváme se však, že vzhledem k celkové současné orientaci České republiky a potřebě orientace značné části našeho exportu, bude okruh možných čtenářů výrazně širší.

Karel MAREK